

Lessings Ringparabel

Nathan der Weise.

Ein
Dramatisches Gedicht,
in fünf Aufzügen.

Introite, nam et heic Dii sunt!

APVD GELLIVM.

Von
Gotthold Ephraim Lessing.

1779.

[...]

Н а т а н

Қадим замонларда шарқ ўлкасида
Бир одам яшарди; унинг кўлида
Қимматбаҳо лалани узук бор эди.
У лалани минг хил рангда говданаарди ва
‘Ота эди ажиб сир-синоатга:
Кимки тақиб юрса уни ихлос ла
Улус ва худога келар эди хун.
Не тонгки, ул одам — узук соҳиб,
Нафақат ажралмай ундан туну кун,
Балки тугилажак насли учун ҳам
Сақлаб қўймоқликка қилибди қарор!

У ниятин шундоқ айлабди бажо:
Суюкли ўглига бериб узукни,
Дебди: қолдир сен ҳам энг суюклингга.
Алқисса, узукка сазовор фарзанд
Авлодни идора қилибди бегам,
Сеҳрли узукнинг жодуси билан.
Диққат айла, султон.

С а л о ҳ и д д и н

Вужудим — диққат.

Н а т а н

Падардан ўглига ўтиб бетиним,
Ниҳоят тегибди уч ўгилли бир
Отага; Не ажаб, унга уч ўгил
Бирдек сеvimли ва ардоқли экан.
Лекин баъзан ота тўнғич ўглини
Кўпроқ яхши кўрса, сўнг ўртанчасин
Яхши кўрар экан, кейин кенжасин.
Хуллас, ҳар бир ўгил ота назлида
Ворис туюлибди узукка якто.
Отанинг ҳимматли юраги бир кун
Сеҳрли узукни уч ўгилга ҳам
Ваъда қилибди ва ўтиб кўп йиллар,
Улим яқинлашиб, отанинг кўнгли
Ғуссага тўлибди зўр муаммодан:
Узукни бирига берайин деса,
Қолганларин хафа қилмоғи мумкин.
Субутсеизлик эса унга буткул ёт!
Энди нима қилсин? — Кўп ўйлангач у
Кетса ҳамки қанча меҳнат, қанча пул,
Шундай икки узук ясаб берсин деб,
Узукни заргарга йўллабди зимдан.
Ният бажо бўлиб, учта узукни
Заргар келтирганда ота кўлига,
Шу дам унинг ўзи ўз узугини
Фарқлаб ололмабди улар ичидан.
Мақсадидан мамнун қария шунда
Ўгилларин чорлаб қонига бир кул,
‘Эгу дуо айлаб, сўнг узукларни
Бир-бир тутқазибди ва кўз юмибди.
Эшнтянсанми, султон?

С а л о ҳ и д д и н
(саросимада ундан юз буриб)

Ҳа, ҳа! Фақат тез
Тугатгин эртани.

Н а т а н

Сўнгига етдим.
Нима бўлди кейин — шундоғам аён.
Ота рихлат қилгач, ҳар битга ўтил
Узук билан келиб, йўлбошчиликни
Қилибди даъво. На тафтиш, на-да арз,
На баҳсу талаб — ожиз эди буида:
Қайси узук асл — исботламоқлик,
Далиллаб бермоқлик мумкин эмасди.

(Султон жавобини кутиб, сукут сақлайди.)
Худди шунинг каби қай дин ҳақиқат —
Бизга билмоқ мушкул.

С а л о ҳ и д д и н

Шуми, бўлдим?
Жавоб ўрнидами бу айтганларинг?

Н а т а н

Менинг узрим учун асосдир ушбу:
Ота тақдим этган бу учта узук
Бир-бирига ўхшаб кетарди чунон,
Уларни фарқлашга мен ҳам ожизман.

С а л о ҳ и д д и н

Узук-пузукни кўй! Бас қил сафсатанг!
Динлар орасида — мен сенга айтган
Фарқлар ўйлаётманки, топилар, каммас;
Уларни либосда, таомда, урфда
Кўрмоқ қийинмас-ку!

Н а т а н

Фақат асосда —
Эмаски, уларнинг асоси яхлит:
Тарихи биттадир, шундоқ эмасми?
Қадим солномалар, нақл-ривоят —
Далолат беради барчаси шундан.
Бироқ ишонмаймиз бизлар тарихга!
Ишонган боғ бизга ҳам суянган тоғ,
Емайин едирган, киймай кийдирган,
Биз учун ҳаттоки жон бермоққа шай
Қиблагоҳ — отамиз ҳамда онамиз.
Мудом эътиқодим тимсоли бўлган
Оталарим руҳини кўйиб, мен сенинг
Аждодинг руҳини қилайми тавоб?
Ёки акенича: қандоқ ахир, талаб
Қилмогим мумкин — сен ўз қавминг айблаб
Ёлғон-бўхтонда, меникини тап олсанг?
Ёндашмоқлик мумкин худди шу тақлид
Насронийларга ҳам, шундоқ эмасми?

С а л о ҳ и д д и н

Барчаси ҳаққи рост! Фикрингни бўлмай.

Н а т а н

Энди келсак узук масаласига,
Айтилгани каби мазкур эртақда,
Баҳе бошланган ога-инилар аро;
Қозининг олдига бориб ҳар бири,
Узугин ҳақиқий деб қилган даъво.

С а л о ҳ и д д и н

Қози нима деди? Жуда ҳам қизиқ,
Ғапирғира олгунг қозини қандай?

Н а т а н

Қози дебди: мен ҳам сирли узукнинг
Сеҳр-жодусидан топганман хабар:
Кимки бу узукнинг бўлса соҳиби
Нафақат аҳли юрт, ҳаттоки Худо —
Ғоят илтифотли бўларкан унга.
Унинг бор қудрати шунда мужассам,
Бундайин қудрат йўқ сохта узукда.
Бошқа иккингишлан кўра, айтингиз,
Севимли эрурсиз қайси бирингиз?
Нечун индамайсиз? Демакки сизнинг
Узугингиз таъсир қилмас ўзгага?
Фақат ўзингизга қудрати қодир?
Демак ҳар ким севар фақат ўзини?
Агар шундоқ эрса, о, учингиз ҳам
Алдамчисиз ски алданган шўрлик!

С а л о ҳ и д д и н

Мошалло! Ажойиб!

Н а т а н

Қози сўзини

Давом эттирарди: “Агарки сизга
Маслаҳатмас, ҳукм кўп зарур бўлса,
Даф бўлинг! Маслаҳатим эса менинг
Шундайин: ким нимага эга бўлса,
Шу билан қаноат айласин. Узук
Ҳар кимда бор ва майли, ҳар ким
Ҳақиқий атасин ўз узугини.
Балки падарингиз ҳеч истамаган
Бир узук деб низо пайдо бўлишини.
Ҳар ким ўзидаги узук сеҳрини
Қанчалик қудратга эга эканин
Англашга интилсин ҳаминша, ҳар вақт!
Ўзингизга инюнч ортмоги учун
Камтарроқ бўлингиз, соме ва комил,
Ёруғ юзли бўлинг худо олдида!
Агар бу эзу куч наслингиз аро
Томир сийиб борса мустаҳкам, теран,
Уларни чорладум минг асрдан сўнг
Аннан ушбу жойга. У маҳал буида
Бошқа ҳакам бўлар мендан ақлли.
Ва ҳукмин ўқир у. “Энди борингиз!”
Шундоқ якунади қози сўзини.

С а л о ҳ и д д и н

Ё раббий! Танрим!

Н а т а н

Агар, Салоҳиддин,
Ўша ҳакамликка ўзинда хоҳин
Ҳис этган бўлсанг, майли...

С а л о ҳ и д д и н

(Унинг қўлидан маҳкам тутиб, сўзининг охиригача қўйиб юбормайди)

Менми? Мен-а?
Ғариб бир хоксор? — Ё раббий!

Н а т а н

Не бўлди?

С а л о ҳ и д д и н

Натан, Натан! Ўтмади-ку ҳали минг аср.
Ҳакамлик қилмоққа менга йўл бўлсин!
Хайр. Лекин дўстим бўлиб қолгин сен.

Quelle:

Gotthold Ephraim Lessing: Donishmand Natan. S. 27-31.

Aus dem Russischen übersetzt von Mirpulat Mirzo, 2001

Herausgegeben von der Lessing-Akademie
nach einer Idee von Frau E. Niemann (Wolfenbüttel),
unterstützt durch eine großzügige private Spende.

Lessing-Akademie
Schlossplatz 2 · 38304 Wolfenbüttel
Tel.: (05331) 808-227 · Fax: (05331) 808-248
E-mail: lessingakademie@hab.de · www.lessing-akademie.de